

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Nykytilan arvioinnissa on tarpeeksi laajasti kuvattu sekä julkisten hankintojen taloudellista merkitystä että teknistä kehitystä (eFORMS uudistus jne).

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

- Toimenpiteet vaikutuksineen ovat pääsääntöisesti oikeansuuntaisia.

- Tampereen yliopisto kannattaa erityisesti ideoita/aloitteita jo olemassaolevien työvälineiden käytön tehostamisesta, eli esim.

- Jälki-ilmoitusten muodon yhteisestä (hankintayksiköiden jakamasta) noudattamisesta sekä laajasta julkaisuvelvoitteesta (hankinnan tyyppi, sopimuksen tiedot),
- Hankintailmoitukset.fi -palvelun laajentamisesta tarjouspyyntömaterialien näkyvyyden osalta myös määräajan päättymisen jälkeiseen aikaan. Kannatettava ja HILMA:n hyödynnettävyyttä parantava kehitysaloite.

- Toimenpide-ehdotusta sote-palveluhankintojen alle 400 k€ kynnysarvon hankintojen velvoittavasta julkaisemisesta Tampereen yliopisto ei kannata. Ehdotuksesta seuraava hallinnollinen taakka ei jäisi vähäiseksi Tampereen kaltaisessa yliopistossa jossa tehdään mittavasti sote-alan tutkimusta useissa eri tiedekunnissa. Panos-tuotos suhteen emme odota olevan mielekäs.

- Tampereen yliopisto ei kannata ajatusta rakenteisesta, liian tarkalla tasolla ennakkoon määritellystä tarjouspyynnöillä käytettävästä tarjousten vertailudatasta. Hankintayksikön muodostaessa tarjouspyyntöä on erityisen tärkeää että vertailuperusteiden käytössä on hankintakohtaista liikkumavaraa, ”maalaisjärjen” käyttövaraa.

- Tampereen yliopisto kannattaa vain varauksellisesti ajatusta kaupallisten toimijoiden tarjouksien keskittämisestä viranomaisen tietovarantoon. Tarjoukset tulevat aina olemaan perusluonteeltaan a) organisaatiokohtaisia, ts. yhden kaupallisen toimijan intressistä ja käytänteistä juontuvia ja b) sisältämään kaupallisia liikesalaisuuksia.

Yliopiston on vaikea hahmottaa mitä olennaista lisäarvoa saavutettaisiin luonnostaan erimitallisten tarjousten kokoamisella yhteiseen tietovarantoon. Sopimus ja lasku ovat luonnostaan enemmän yhteismitallisia tietoelementtejä.

- Tampereen yliopisto kannattaa ajatusta jälki-ilmoituksen laiminlyönnin sanktioinnista varauksellisesti. Mahdollisesti säädettävän sanktioinnin ei pitäisi perustua yksittäistapaukseen vaan olla sovellettavissa ainoastaan jos jokin julkinen hankintayksikkö säännönmukaisesti jättää huolehtimatta jälki-ilmoitusten julkaisusta.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

Kyllä.

Onko sellaisia hankintayksiköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Lausuma: Yliopiston näkökulmasta kaikki julkiset hankintayksiköt ja kaikki julkiset hankinnat tulisi sisällyttää lähtökohtaisesti. Tietovarannon merkitys laimentuu valitettavan tehokkaasti mitä enemmän rajauksia käytetään.

Poisrajauksessa voitaisiin huomioida sellaisia hankintoja joiden taloudellinen merkitys on vähäinen (kuten seuraavan kohdan lausumassa viitatut laskut).

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Kyllä, yliopiston ostoreskontran kautta maksetaan jonkin verran esim. matkakorvauksia ja ostopalveluita yksityishenkilöille ja toiminimille. Kyseiset toimittajatilit sisältävät sekä nimi- että osoitetiedon. Tällaisten toimittajatilien suodattaminen ei onnistu yliopiston järjestelmistä toimittajatietojen perustietojen avulla. Sen sijaan ostolaskuraportin ulkopuolelle on rajattu

pääkirjanpidon tilejä, kuten esim. henkilöstökustannusten tilejä, joille tällaiset tapahtumat pääasiassa kohdistuvat. Tällä menettelyllä ei kuitenkaan ole mahdollista päästä täysin kattavaan suodatukseen aineistosta.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

Ei lausumaa.

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Ei puutu.

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

Ei puutu, mutta lausutaan uuden Kilpailutustunnisteen osalta että sen käyttöönottoa kannatetaan varauksellisesti. Käyttöönotto voisi olla mahdollista vain jos se ei syrjäytä muiden laskuilla jo nykytilassa hyödynnettävien viitetieto -kenttien käyttöä. Laskutus-standardeissa pitää olla laajasti huomioituna tunniste aidosti uutena elementtinä.

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

- Tampereen yliopistossa ei ole ennen vuotta 2024 ollut käytössä sopimuskausien hallintaan soveltuvaa järjestelmää. Vuoden 2024 aikana Cludia-ympäristössä käyttöönotetaan Sopimushallinta-toimintoa vaiheittain.

- Sopimusten käytön seuraamiselle ei näin ollen ole aikaisemmin ollut yliopiston hallinnoimaa mahdollisuutta. Toki yliopisto hyödyntää esimerkiksi Hanselin puitejärjestelyitä ja saa tietoa puitejärjestelyjen käytön laajuudesta Hanselistä.

- Tampereen yliopiston laskudatat on julkaistu TutkiHankintoja.fi -palveluun.

- Mahdollisesti perustettavan tietovarannon tietojen keräämisen ajan (sivu 120) on syytä olla vaihtainen ja monivuotinen. Esitetty aikataulutus tuntuu lähtökohtaisesti järkevältä ja sen edellyttämälle lainsäädännölle oltava laaja puoluerajat ylittävä parlamentaarinen tuki.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Hankintayksikön toiminnassa on erityisen tärkeää että vertailuperusteiden käytössä on hankintakohtaista liikkumavaraa, ”maalaisjärjen” käyttövaraa. Tampereen yliopisto ei kannata

ajatusta rakenteisesta, liian tarkalla tasolla ennakkoon määritellystä tarjouspyynnöillä käytettävästä tarjousten vertailudatasta.

Heikkilä Arto
Tampereen yliopisto / Tampereen korkeakoulusäätiö sr - Erityisasiantuntija,
Hankintapalvelut